

laulaa Neuvostoliiton hymniä konserteissa, panee punatähden levyn kanteen... Neuvostoliitto on pop, tänään Pietarin katukuvaa koristavat CCCP- ja Propaganda-klubit tai NEP-kahvila. Hilpeä yksityiskohta on vain, että neukkumuoti on tullut Venäjälle lännen kautta. Mutta niin tuli aikanaan buddhismikin 1950-luvulla, vaikka Venäjä on olevinaan idässä.

Venäläistä edeltäjää nuorten miesten hankkeelle on silti vaikea löytää, siinä varmaan selitys heidän menestykselleenkin. Kukaan ei ole tehnyt mitään vastaavaa neuvosto- tai sen jälkeisessä venäläisessä populaarimusiikissa. Ja ensi näkemältä ei läntistäkään vastinetta ole helppo löytää, ainakaan yhtä monipuolista. Akustinen duo on kuitenkin vaikea konsepti nykyaikana, mutta 5*Nizzan kaksi levyä kirjoittavat ehdottomasti omaa ainutlaatuista lukuaan venäläisen populaarikulttuurin historiaa, ja ainahan sopii toivoa, että heidän luomisvoimansa säilyy eikä hajoa lukuisiin samanaikaisiin sivuhankkeisiin, joissa Sun ja Babkin ovat uskottoman aktiivisia.

Ljuk luokitellaan usein 5*Nizzan sivuhankkeeksi, koska Lemon-levyllä Sun on pääosassa yhdessä yhtyeen naissolistin, heleäänisen Olga Gerasimovan kanssa. Tällainen noteeraus on mahdollisesti tarpeen itse yhtyeelle, mutta ei millään muotoa tee sille oikeutta. Ljuk on täysin itsenäinen hanke, hyvin erilainen kuin 5*Nizza, ja Sunin rooli on tällä Ljukin albumilla kypsempi ja harmonisempi. Ljuk on aiku-

sempi ja kokonaisempi, paljossa ambientimpi kuin 5*Nizza. Hip hop ja reggae jäävät acid jazzin ja monipuolisen tanssimusiikin jalkoihin.

Lemon-levyllä lauletaan ukrainaksi, ranskaksi, venäjäksi ja englanniksi, ja vaikutelma on väkisinikin kansainvälinen, jopa universaali. Levy on täynnä valoisia mielialoja, aurinkoista tunnelmaa ja kirpeää raikkautta. Musiikki on taiteellisen moniulotteista, ei päällekkäyvä, jos ei helppoakaan. Kappaleet on koostettu monityyillisistä kaistaleista, joiden aiheuttama katkonaisuus ei kuitenkaan häiritse, vaan tyydyttää kiireistä ja kärsimätöntä kuulijaa, joka janoaa mielihyvää tuottavia sysäyksiä. Kuulijalle on kuitenkin jätetty tilaa, mitään turhaa ei tunnu olevan, etenkin levyn alkupuolen kappaleissa. Loppua kohden herkkyys ei säily yhtä ehjänä, vaikka lauluäännet pysyvät pehmeinä. Paikoitellen dueton ironiset sanaleikit tuovat mieleen Beautiful Southin, mutta

Sunin virtuoosimainen kameleonttiääni pesee Paul Heatonin sympaattisen reservin mennen tullen. Ljukin uusi albumi *SEX* on tulossa markkinoille syyskuun lopulla 2005.

5*Nizzan sympaattisen kitaristin Sergei Babkinin soololevy *Ura!* on sekoitus neuvostoaikaista bardimusiikkia, chansonia ja lastenmusiikkia – jotain Bulat Okudžavan ja Vladimir Vysotskin väliltä, eikä sittenkään kumpakaan. Babkin on myös näyttelijä, mikä selittää luontevan yhteyden singer-songwriter -tradition ja stand up -komiikan välillä. Valitettavasti tämä yhdistelmä ei toimi levyllä. Babkinin soolo on melko tasapaksu, laulun osalta varsin rajoittunut, tekstit ovat pikkuhauskoja, kertakuultavia. Levy on kaikin puolin harmiton, viihdyttäväkin, ja sisältää tarttuvia kevyitä ralleja. Parhaimmillaan Babkin on kuitenkin lavalla ja Sunin säestäjänä.

Tommi Huttunen

Kansalaisyhteiskunnasta sosiaaliseen kumppanuuteen?

Kansalaisyhteiskunta liikkeessä yli rajojen. Sosiaali- ja terveystalalan järjestöt lähialueyhteistyössä. Toimittanut Airi Leppänen. Tampere: Palmenia-kustannus, 2005.

Tämän kirjan lukeminen kannattaa aloittaa sen lopusta, sieltä missä keskustellaan kansalaisyhteiskunnasta, kolmannesta sektorista ja sosiaalisesta kumppanuudesta. Jakson nimi on ”Kansalaisyhteiskunnan kehityspiirteitä Venäjällä

ja Suomessa” ja kirjoittajina on tutkijoita sekä käytännön toimijoita ja aktivisteja. Jaksossa kuvataan tiiviisti kansalaisyhteiskunnan kehitysvaiheet Venäjällä, alkaen aina 1960-luvun pienimuotoisesta, kulttuurisesta protestiliikehännästä, edeten 1980- ja 1990-lukujen taitteen järjestökentän räjähdysmäiseen kasvuun ja päättyen viime vuosien toiminnan hiipumiseen ja toimintamuotojen ja -tavoitteiden muutokseen Putinin kauden ”ohjatun

demokratian” oloissa. Kirjoittajilla on myös varsin poikkeavat näkemykset yhtäältä siitä, mikä on kansalaisyhteiskunta ja miten sen kehitystä Venäjällä tulisi tulkita. Juri Dzhibladzen mukaan ei voi sanoa ettei Venäjällä olisi minikäänlaista kansalaisyhteiskuntaa, mutta ei voi myöskään sanoa, että se olisi nykyisin erityisen vahva ja toimiva. Hänen mukaansa totuus on jossain näiden näkemysten puolivälissä. Suvi Salmenniemi erottaa kolme erityispiirrettä venäläisessä järjestötoiminnassa: järjestöt ovat pääasiallisesti paikallisia, järjestökenttä on ammatillistunut ja institutionalisoitunut sekä kenttä on kahtiajakautunut suhtautumisessaan valtioon; osa näkee valtion partnerina ja osa varoo kaikkea valtiosidonnaisuutta.

Venäläinen kansalaisyhteiskunta on pitkälti urbaani, keskiluokkainen ilmiö. Toimijoista suuri osa on sosiaali- ja terveystalouden järjestöjä, jotka paikkaavat varsin puutteellista palveluverkostoa. Viime vuosien kehityksen pääsuunta on ollut sosiaalisen kumppanuuden edistäminen, mitä myös Venäjän hallitus on vahvasti tukenut. Kumppanuuden idea on järjestöjen, markkinavoimien ja hallinnon yhteistyö sosiaalisten ongelmien lieventämiseksi ja kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Joidenkin artikkeleiden perusteella voi kuitenkin todeta, ettei kyseessä ole tasavertaisten toimijoiden kumppanuus, jossa intressit neuvotellaan ja jossa molemmilla osapuolilla on yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet. Venäjän poliittisella johdolla on

eri tasoilla tehokkaat välineet järjestöjen toiminnan ohjaamiseen ja rajoittamiseen sellaiseksi kumppanuudeksi, joka vastaa poliittisen johdon näkemystä sosiaalisesta kumppanuudesta. Kuten Salmenniemi toteaa, kun vielä 1990-luvun alussa järjestöt nähtiin riippumattomina valtion vastavoimina, nyt niiden rooli on palveluiden tuottaminen, toimiminen ”valtion apureina, täydentäjinä ja kumppaneina.”

Myös Jelena Zdravomyslovan mielestä sosiaalisen kumppanuuden projekti on joutunut Venäjällä vaikeuksiin viime vuosien aikana, koska valtio syleilee järjestöt kuoliaaksi ja kontrolloi niiden toimintaa hintana antamastaan valikoivasta tuesta ”kuuliaisille” järjestöille. Hänen mielestään järjestöillä ei ole myöskään kovin vahvaa luottamusta kansalaisten keskuudessa, minkä osoittaa mm. hyvin alhainen kansalaisaktiivisuus. Järjestöjä pidetään myös osana vallan rakenteita, lahjottavana ja yhteiskunnan eläteinä, joiden toiminta ei juurikaan näy kansalaisten elämässä. Kansalaisten mielissä elää lisäksi tietty konspiratiivinen suhtautuminen järjestöihin, erityisesti niihin, joiden toiminnassa ulkomainen rahoitus on tärkeää. Tällaiset järjestöt nähdään kanavina länsimaisen ”hapatuksen” tunkeutumiselle Venäjälle ja länsipääoman agenttien peitejärjestöinä. Zdravomyslova ei pidä järjestöjen luottamusongelmaa erityisesti niihin liittyvänä, vaan rakenteellisena yleisenä luottamuspulana valtiota, poliitikkoja, liike-elämää tai puolueita kohtaan. Vasta

tämän yleisen luottamuspulana voittaminen voi hänen mielestään taata aidon kansalaisyhteiskunnan kehittymisen ja luoda myös pohjan aidolle sosiaaliselle kumppanuudelle.

Suomalaisten terveys- ja sosiaalialan järjestöjen kehityksestä ja tilasta kirjoittaa Martti Siisiäinen. Hänen mukaan suomalaisten järjestöjen toiminnan keskeiset piirteet ovat järjestäytyneisyys, rauhanomaisuus, väkivallattomuus, luottamus valistukseen sekä valtion ja kunnan huomioonottaminen toiminnassa. Järjestöjen määrä on kasvanut nopeasti 1980- ja 1990-lukujen aikana ja nykyisin niitä on 163 000, joista sosiaali- ja terveysala kattaa 6 %. Näistä enemmistö on erilaisten sairauksien ja terveydenhuollon kysymyksiin erikoistuneita yhdistyksiä. Järjestöjen toiminnan tavoitteissa etusijalla ovat keskustelun herättäminen sekä neuvonta- ja asiantuntijarooleissa toimiminen. Siisiäisen mukaan järjestöt ovat tärkeässä asemassa siinä prosessissa, jossa valtiollista hyvinvointijärjestelmää ollaan siirtämässä kolmannelle sektorille eli erilaisille järjestöille, yhdistyksille sekä yksityiselle sektorille.

Tämän kehityssuunnan suurin riski on yksilöiden joutuminen yhä enemmän vastuulliseksi omasta elämästään, toimeentulostaan ja sosiaalipalveluistaan. Se tuottaa yhä enemmän sosiaalisten erojen kasvua ja sosiaalisten siteiden ja yhteiskunnallisen solidaarisuuden rapautumista. Ja tässä suhteessa suomalainen ja venäläinen kehityslinja on

nykyisin lähenemässä toisiaan. Tietyssä mielessä molemmissa maissa vallitseva tendenssi on ns. amerikkalaisen tien vahvistuminen. Siisiäinen luottaa edelleen järjestöjen rooliin toteamalla: ”Ne [järjestöt] ovat osoittaneet että taloudellinen koodi on vain yksimontien joukossa ja että yhteiskunnan kehityspotentiaalini ydin on keskeisesti kulttuurisen ja sosiaalisen alueen käytännössä”.

Suurin osa kirjasta muodostuu sosiaali- ja terveysalan järjestöjen Venäjä-yhteistyön kuvauksista. Kuvauksia on kodittomien lasten, kuurojen, vammaisten, HIV-potilaiden sekä vanhusten kanssa toimivien suomalaisten ja venäläisten järjestöjen yhteistyöstä. Monessa artikkelissa todetaan kuinka suuri tarve heidän edustamilleen järjestöille on Venäjällä, kun valtion turvaverkot ja apujärjestelmät ovat sortuneet eikä uusia ole edes tekeillä. Samoin useassa artikkelissa todetaan viranomaisten nuiva suhtautuminen esimerkiksi vammaisiin tai parisuhdeongelmiin. Tässä suhteessa Venäjällä on selvää jatkumoa neuvostoajan käytäntöihin ja asenteisiin, joissa vammaisuus ja monet terveyteen liittyvät kysymykset tai sosiaaliset ongelmat eivät virallisesti olleet olemassa ja joihin omaisten osalla liittyi häpeää ja ahdistusta.

Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen yhteistyössä näkyvät ne kaikki yleiset ongelmat, joita liittyy muuhunkin suomalais-venäläiseen yhteistoimintaan, niin yksityisellä kuin julkisellakin sektorilla. Näistä ensimmäinen on ”läntisen” partnerin taipumus

toimia oppimestarina venäläisille. Ilman riittävää ymmärrystä sosiaalisista ja kulttuurisista eroista yhteistyö karahtaa kivikkoon hyvin pian tulkintojen erotessa niin yhteistoiminnan sisällöistä kuin toimintamuodoista. Toinen yleinen ongelma on pätkäprojektit, rahoituksen jatkuva epävarmuus ja riittämättömyys, joka estää toiminnan pitkäjänteisen suunnittelun. Kolmas yleinen ongelma on kansallisten partnereiden keskinäinen kilpailu niukoista resursseista sekä joissain tapauksissa sellaisten partneriehdokkaiden ilmaantuminen, joiden mielessä ei ole niinkään sosiaali- ja terveysalan ongelmien ratkaisemi-

nen kuin tuottoisien sopimusten saaminen.

Kaikista näistä ongelmista huolimatta kirjan kuvauksista välittyy vahvana ihmisten antautuksellinen suhtautuminen ja usko siihen työhön, jota järjestöt omilla toimintakentillään tekevät, toisiltaan oppimisen riemu sekä niiden suhteiden arvostus, jotka ovat yhteistoiminnan kuluessa rakentuneet. Ne osoittavat, ettei kansalaisjärjestöjen toiminta ole vain *jurodivyjen* puuhastelua, vaan olennainen osa kansalaisaktivismia, joka lisää järjestöjen arvostusta sekä paikallisella että kansallisella tasolla, kuten Jelena Zdravomyslova toteaa.

Jouko Nikula

Korjaus

Edellisessä Neuvostoliitto-numerossa julkaistun artikkelin Elokuvan runoilija sosialistisen realismin maassa kirjoittajan nimi oli kirjoitettu väärin. Kirjoittajan oikea nimi on Velipekka Makkonen. Toimitus pahoittelee virhettä.